

Početna stranica>Zakonodavstvo i sudska praksa>Nacionalno zakonodavstvo

Liikmesriigi õigus

Francuska

Selles jaotises on esitatud ülevaade Prantsuse õiguse allikatest.

Õiguse allikad

Prantsuse õigus koosneb sisuliselt kirjalikest õigusnormidest, mida nimetatakse **õiguse allikateks**. Need võivad olla riikide poolt või riikide vahel riigi tasandil vastu võetud õigusnormid, aga ka riigi ja rahvusvaheliste kohtute kohtupraktika. Peale selle kuuluvad nende hulka kohalikul tasandil kehtestatud õigusnormid, näiteks kohalike omavalitsuste või kutse- ja ametiühingute, näiteks arstide kolleegiumi eeskirjad või kodanike endi kehtestatud normid, näiteks kollektiivlepingud või muud lepingud, aga ka puht tavad.

See kogum allub **õigusnormide hierarhiale**. Näiteks iga uus õigusnorm:

peab võtma arvesse olemasolevaid kõrgemaid õigusnorme;

võib muuta sama tasandi olemasolevaid õigusnorme;

tühistab madalamad vastuolulised õigusnormid.

Rahvusvahelise õiguse allikad

Rahvusvahelised lepingud ja kokkulepped

Rahvusvaheline leping jõustub Prantsusmaal pärast selle ratifitseerimist või heakskiitmist ja avaldamist. Osa lepinguid on Prantsusmaa õiguskorras **vahetult kohaldatavad**, teised tuleb aga riigisisese õigusaktiga **üle võtta**.

Euroopa Liidu õigus

Euroopa Liidu õiguse mõiste hõlmab Euroopa Liidu institutsioonide kehtestatud õigusnorme. Need võivad olla soovitusel, arvamused, määrused, otsused või direktiivid.

Riigisisese õiguse allikad

Põhiseaduslikud õigusnormid

4. oktoobri 1958. aasta põhiseadus;

27. oktoobri 1946. aasta põhiseaduse preambul koos 26. augusti 1789. aasta inim- ja kodanikuõiguste deklaratsiooniga ning neis viidatud vabariigi seadustes tunnustatud põhimõtetega;

põhiseadusnõukogule enne nende jõustumist esitatud orgaanilised seadused, mille eesmärk on põhiseadust täiendada.

Seadusandlikud õigusnormid

Parlamendi poolt vastuvõetavad õigusaktid alluvad põhiseadusele. Põhiseadusnõukogu kontrollib sellekohase taotluse saamisel **õigusakti vastavust põhiseadusele** enne selle jõustumist. Põhiseadusnõukogule võib esitada taotluse ka Vabariigi president, peaminister, rahvusassamblee ja senati esimees või nende kummagi kuuskümmend liiget. Iga juriidilisse menetlusse kaasatud üksikisik võib vaidlustada menetluses tähtsust omava kehtiva õigusakti põhiseaduslikkuse ja nõuda selle kehtetuks tunnistamist põhjendusel, et see on vastuolus põhiseadusega tagatud õiguste ja vabadustega. Sellisel juhul edastab riiginõukogu või kassatsioonikohus asja põhiseadusnõukogule eelotsuse tegemiseks.

Põhiseaduse artikli 55 kohaselt on Prantsusmaa poolt ratifitseeritud rahvusvahelised lepingud seadusandlike õigusnormide suhtes ülimuslikud. Haldus- ja üldkohtud peavad keelduma kohaldamast oma kohtualluvuspiirkonnas õigusakte, mis on vastuolus rahvusvahelise lepinguga, olenemata sellest, kas see ratifitseeriti enne või pärast õigusakti jõustumist.

Seadusandlikud dokumendid

Korraldused

Põhiseaduse artikli 38 kohaselt võib **valitsus** taotleda oma programmi rakendamiseks parlamendilt luba piiratud ajavahemiku jooksul seadusandlikke meetmeid võtta. Need korraldused jäävad ametlikult haldusaktideks kuni nende heakskiitmiseni seadusandliku organi poolt ning kuni heakskiitmiseni võidakse neid halduskohtus vaidlustada.

Määrused

Määrused **on erinevad olenevalt neid andnud asutusest**:

Vabariigi Presidendi või peaministri seadlused (kui ministrite nõukogu või riiginõukogu need vastu võtab, võib neid muuta ainult samasuguses korras). ministeeriumisiseseid või ministri korraldused;

riigivõimu delegeeritud esindajate (prefekti, linnapea vms) või detsentraliseeritud ametiasutuste (vald, departemang või regioon) reguleerivad otsused.

Kollektiivlepingud

Tööhõive üldtingimused on sätestatud tööseadustikus. Sellest lähtuvalt sõlmivad erasektori tööturu osapooled (tööandjad ja **ametiühingud**) omavahelised lepingud ja lepped. Seega määratletakse kollektiivlepingutes töötajate töötingimused ja neile töö eest tagatud hüvitised (jäätmekäitus ja ringlussevõtt, noorte töötajate elamispiind, lisapensionisüsteem jne). **Kollektiivlepped** hõlmavad seevastu ainult konkreetset teemat (töötasu, tööaeg jne). Kollektiivlepinguid ja -leppeid võidakse sõlmida sektori tasandil (kõik teatud territooriumil samal tegevusalal tegutsevad äriühingud), äriühingu või ettevõtte tasandil. Tööhõive, sotsiaalsete suhete ja solidaarsusministeerium või põllumajandus- ja kalandusministeerium võivad kollektiivlepingut laiendada kõikidele sama sektori organisatsioonidele.

Üld- ja halduskohtute kohtupraktika

Kohtupraktika tuleneb nii üld- kui ka halduskohtutest. Kohtupraktikaga tõlgendatakse õigusakte, kuid tõlgendus kehtib üldjoontes ainult asjaomases küsimuses. Halduskohtute kohtupraktika on haldusaktide suhtes ülimuslik, see tähendab, et nendega saab kehtetuks tunnistada haldusakte, kuid mitte õigustloovaid akte.

Institutsiooniline raamistik

Õigusloomeprotsess Prantsusmaal

Tähtis on eristada **valitsuse eelnõu**, mille algatab valitsus ja mille esitab ministrite nõukogule minister, **parlamendi eelnõust**, mille algatab parlament.

Valitsuse eelnõu esitatakse rahvusassambleele või senatile.

Seejärel vaatab parlament eelnõu läbi ja see võetakse vastu, kui mõlemad kojad on selle samadel tingimustel heaks kiitnud.

Kui kaks koda kokkuleppele ei jõua, kutsutakse kokku ühiskomitee. See seitsmest rahvusassamblee liikmest ja seitsmest senati liikmest koosnev komitee saab ülesandeks koostada eelnõu kokkulepitud tekst, tavaliselt pärast kaht lugemist kummaski kojas. Valitsus võib siiski kasutada kiirendatud menetlust; sellisel juhul võidakse moodustada ühiskomitee pärast esimest lugemist.

Seaduse kuulutab välja (st kirjutab alla) Vabariigi President 15 päeva jooksul pärast seda, kui parlamendis vastu võetud tekst valitsusele edastatakse.

President võib taotleda selle aja jooksul seaduse uut lugemist ja võidakse konsulteerida põhiseadusnõukoguga, et kontrollida selle vastavust põhiseadusele.

Väljakuulutatud seadus jõustub pärast selle avaldamist Ametlikus Teatajas.

Seaduste ja määruste avaldamine

Seaduse ja määrused muutuvad siduvaks pärast nende **teatavakstegemist kodanikele**. Seega tuleb igast meetmest teavitada isikuid, keda need puudutavad, mis tähendab, et regulatiivsed meetmed tuleb avaldada.

Seadusandlike ja regulatiivsete tekstide jõustumise sätteid muudeti 20. veebruari 2004. aasta korraldusega nr 2004-164 alates 1. juunist 2004.

Tsiviilseadustiku artiklis 1 sätestatakse, et **tekstid jõustuvad järgmisel päeval pärast nende avaldamist Ametlikus Teatajas**, kui ei ole teisiti sätestatud.

Erijuhtudel võivad järgmised siiski jõustuda avaldamise päeval: seadused, mida rakendavas seadluses on selliselt sätestatud, ja haldusmeetmed, mille kohta on valitsus erisättega eelnevalt selliselt kehtestanud.

Välja arvatud **seadlused, avaldatakse Ametlikus Teatajas** ka pädevate riigiasutuste riigi tasandil antud **regulatiivsed õigusaktid** (ministri korraldused, sõltumatute haldusasutuste meetmed jne). Ministeeriumite korraldused avaldatakse sageli lisaks ka ministeeriumi bületäänis.

Regulatiivne õigusakt avaldatakse ainult bületäänis, kui see puudutab vaid väikest kodanike kategooriat (sisuliselt ainult ministeeriumi teenistujaid ja esindajaid).

Kohalike ametiasutuste meetmete avaldamiseks kehtib eraldi kord. Ametlikus Teatajas neid ei avaldata.

Ringkirjadel või juhistel reeglina regulatiivne jõud puudub. Need meetmed piirduvad juhiste andmisega seaduste ja seadluste rakendamiseks osakondades või teatud sätete tõlgendamise selgitamisega.

Jõustamiseks tuleb need avaldada asjaomasel, peaministri poolt selleks ettenähtud veebisaidil (8. detsembri 2008. aasta seadlus nr 2008-1281). Ametlikus Teatajas avaldatakse vaid kõige tähtsamad ringkirjad.

Õigusaktide andmebaasid

Prantsusmaa **avalikke õigusaktide andmebaase** haldab avaliku teabe veebis levitamise talitus (SPDDI) vastavalt

5. augusti 2002. aasta seadlusele nr 2002-1064 (inglisekeelne tekst)

Seda süsteemi on üksikasjalikult selgitatud **teabelehel** veebisaidil **Légifrance** kättesaadava teabe kasutamise kohta:

Légifrance sisaldab:

seadustike, seaduste ja määruste terviktekste (**andmebaas Legi**)

Ametliku Teataja seaduste ja seadluste väljaandes (*lois et décrets*) avaldatud dokumente (**andmebaas Jorf**)

üleriigilisi laiendatud kollektiivlepinguid (**andmebaas Kali**)

põhiseadusnõukogu otsuseid (**andmebaas Constit**)

kassatsioonikohtu ja apellatsioonikohtu otsuseid (**bületäänis avaldatud otsused andmebaasis Cass, avaldamata otsused andmebaasis Inca ning apellatsioonikohtu otsused andmebaasis Capp**)

riiginõukogu ja pädevuskonfliktide kohtu otsuseid, haldusapellatsioonikohtute otsuseid ja valikut esimese astme halduskohtute otsustest (**andmebaas Jade**)

Riikliku Infotehnoloogia ja Kodanikuvabaduste Komisjoni (CNIL) otsuseid (**andmebaas CNIL**).

See talitus (SPDDI) pakub viiteid ka muudele veebisaitidele, millele pääseb kas otse või **Légifrance**'i kaudu, need on:

finantskohtute otsused **kontrollikoja** veebisaidil;

ministeeriumite bületäänid;

maksude peadirektoraadi **maksudokumendid**

rahvusvahelised konventsioonid välis- ja Euroopa asjade ministeeriumi veebilehel (andmebaas **Pact**).

Teave eeltoodud teist liiki andmete leidmise ja kasutamise tingimuste kohta on esitatud igal veebisaidil eraldi.

Légifrance'i veebisaidil on esitatud ka teave eelmainitud **andmebaaside kataloogi** leidmiseks.

Esitatud on ka **Légifrance'i litsentsitasude loetelu**.

Andmebaasid

Õigusaktide andmebaaside mitteammendav loetelu on järgmine:

andmebaas **LEGI** sisaldab seadustike, seaduste ja määruste terviktekste;

andmebaas **JORF** sisaldab Ametliku Teataja seaduste ja seadluste väljaandes (*lois et décrets*) avaldatud dokumente;

andmebaas **KALI** sisaldab üleriigilisi laiendatud kollektiivlepinguid;

andmebaas **CONSTIT** sisaldab põhiseadusnõukogu otsuseid;

andmebaas **JADE** sisaldab riiginõukogu ja pädevuskonfliktide kohtu ning haldusapellatsioonikohtute otsuseid ja valikut esimese astme halduskohtute otsustest;

andmebaas **CNIL** sisaldab Riikliku Infotehnoloogia ja Kodanikuvabaduste Komisjoni (CNIL) otsuseid.

Kassatsioonikohtu kohtupraktika on esitatud selle veebisaidil.

Kassatsioonikohtu otsuseid võib tellida veebiteenuse kaudu ning teatud **kassatsioonikohtu otsused tõlgitakse** inglise, araabia ja mandariini keelde.

Viimati uuendatud: 13/12/2016

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.